

Gulreseda, *Reseda lutea*, ny för Dalarna

Tomas Ljung

Tidigare har i Trollius den gamla soptippen vid Ingarvet i Falun flyktigt berörts. Få torde dock till fullo ha insett vilken botanisk guldgruva detta snåriga, skräpiga och oländiga område av gamla jordhögar och schaktmassor egentligen är.

Här dumpades stadens avfall i mäktiga lager från äldsta tid fram till Vargårdens moderna avfallsanläggning togs i bruk på 1950-talet. Sedan dess har området lämnats åt sig själv, tills Ingarvets expanderande industriområde började nagga kökkenmöddingen i kanterna. Under det senaste decenniet har tippen kraftigt förminskats och inom ytterligare tio år kan den vara helt exploaterad.

Tack vare att man på senare år börjat skala av jordlagret här för att täcka sopmassorna på Vargårdstippen, har frön från flydda sekler getts tillfälle att kontinuerligt aktiveras på Ingarvshögen. Därför kan man nu om eftersommaren strosa runt och glädjas åt stadens forna gamla flora, där den sprutar upp bland emaljpotter och benknotor, fajanskross och literbuteljer. Av artefakterna att döma har man nu schaktat sig ned till åtminstone tidigt 1800-tal.

Här saknas helt de moderna soptipparnas karaktärsarter som hirs, tomat, majs och taggsallat. Istället möts man av mäktiga snår av *gråbo*, *liten kardborre* och *vallört*, ur vilka överallt *kungsljusens* spiror skjuter upp. Bland *stillfrö* och *vildpersilja*, *skelört* och *flenört* reser sig grova plantor av *odört* och *bolmört*, medan mattor av *rödmålla*, *blåmålla* och *fiskmålla* snabbt täcker nyschaktade partier. Och med lite tur kan man träffa på *nattskatta*. Konstigt nog har varken nonnea, hjärtstilla eller paddfot visat sig än. Kanske saknar de förmåga till frövila.

Mitt ibland allt detta stod sommaren 1997 ett ensamt ex av **gulreseda**, *Reseda lutea*. Gulresedan hör hemma i Europa upp till södra Skandinavien De seglivade uppgifterna om att den skulle härstamma från Amerika är oriktiga, resedorna hör gamla världen till. Hos oss är den vanlig bara på Gotland, där även dess släkting färgresedan, *R. luteola* växer vild längs stränderna. Den för sin enastående doft ofta odlade luktresedan, *R. odorata*, härstammar från Nordafrika.

Gulresedan verkar vara på långsam spridning norrut i Sverige, framför allt längs järnvägarna. Jag har flera gånger sett den på banvallar och bangårdar nära Dalarnas sydtrösklar och kanske finns den redan i våra södra socknar. Till Ingarvstippen har den säkert kommit med någon transport – området är populärt att tippa diverse massor på. Redan 1998 var den dock tyvärr borta tack vare att bilfirman intill planat ut marken just där.

P.S. Redan i juni 1999, mindre än en månad efter att ovanstående blivit skrivet, kommer Lennart Bratt traskande längs perrongen på Krylbo station. Ute bland spåren får han syn på några resliga ex av den gula resedan. Sällan har en profetia besannats så snart. Hur långt har den måntro nått nästa sommar?

Nu hör den i alla fall Dalarnas flora till. Välkommen!